

VESTFOLD OG TELEMARK STATSADVOKATEMBETER

Sør-Øst politidistrikt
Postboks 2073
3103 TØNSBERG

DERES REF

VÅR REF
2017/00931-002
WLW001
821

DATO
29.06.2017

INSPEKSJON/TILSYN AV RETTS- OG PÅTALEENHETEN TELEMARK, SØR-ØST POLITIDISTRIKT

Tirsdag 25. april til torsdag 27. april 2017 ble retts- og påtaleenheten i Telemark inspisert av Vestfold og Telemark statsadvokatembeter. Fra Vestfold og Telemark statsadvokatembeter deltok embetsleder/førstestatsadvokat Anne M Katteland, samt statsadvokatene Alf Martin Evensen, Håvard Kalvåg og Jeanette Knutsen.

Hovedformålet med inspeksjonen var å gjennomføre kontroll med den etterforsknings- og påtalemessige håndteringen av visse grupper straffesaker, se nedenfor. Videre hadde inspeksjonen som formål å kontrollere politidistriktets resultater i forhold til sentrale og lokale direktiver. Sør-Øst politidistrikt er under store endringer etter sammenslåingen av de tidligere politidistriktene Telemark, Vestfold, Søndre og Nordre Buskerud. Organiseringen har derfor ikke vært et hovedfokus ved denne inspeksjonen.

Hovedfokusområdet i inspeksjonen var den kriminalitetstypen som behandles av det som upresist omtales som allmenngruppene. Spesialteamene (organisert kriminalitet/grenseløs, familievold og seksuelle overgrep, miljø og økoteam) ved tidligere Telemark politidistrikt vil bli gjenstand for en egen inspeksjon høsten 2017, som da vil omfatte hele Sør-Øst politidistrikt.

Politidistriktet hadde i forkant av inspeksjonen oversendt lokal straffesaksinstruks og lokale påtaledirektiver, samt nøkkeltall fra STRASAK og lokale statistikker. I brev av 24. mars 2017 hadde vi oversendt en bestilling på hvilke saker vi ønsket å gjennomgå i forbindelse med inspeksjonen.

Postadresse:
Postboks 313
3701 Skien

Kontoradresse:
Broene 1
3701 Skien

Telefon: +47 35 58 88 58
Telefaks: +47 35 58 88 50
E-post: post.vt@statsadvokatene.no

Innledningsvis ble det avholdt et møte med, Rita Kilvær (leder politiet i Telemark), Skule Worpvik (driftsenhetsleder FKE (Felles kriminalenhet)), Kjell Johan Abrahamsen (interim påtaleleder for hele Sør-Øst), Guro Siljan (lokal påtaleleder Telemark), Sissel Becker (leder etterforskning Grenland politistasjon) og Astrid Thorsen (seksjonssjef straffesaksseksjonen FKE). Deretter gjennomgikk vi de fremlagte sakene og hadde samtaler med de politijuristene som var til stede.

Siste dag av inspeksjonen ble avsluttet med et oppsummeringsmøte med påtalegruppen, tilstedeværende etterforskere, kontoransatte og representanter fra orden. Det foreløpige inntrykket fra inspeksjonen ble da formidlet. Deretter ble det avholdt en fagdag for politijuristene med utvalgte emner.

I det innledende møtet med ledelsen var følgende temaer gjenstand for orientering og redegjørelse:

Organiseringen av straffesaksbehandlingen

Retts- og påtaleenheten i Telemark dekker hele tidligere Telemark politidistrikt. Distriktet er relativt stort i areal (15 000 km²) og behandler rundt 14 000 straffesaker i året. Hovedandelen av sakene hører under driftsenheten Grenland (ca. 9600 saker), mens de øvrige er fordelt på driftsenhetene Midt-Vest (ca. 1700 saker), Vestmar (ca. 1400 saker) og Øst (ca. 1400 saker).

Etterforskningen av straffesakene i Telemark gjøres over hele fylket. Mange av etterforskerne arbeider integrert, slik at de også utgjør en del av de operative mannskapene. Alle driftsenheter har definerte etterforskningsledere. I helgene er det også en etterforskningsleder på dagtid. Spesialteamene er plassert i Felles Kriminalenhet (FKE) og har kontorer på Grenland politistasjon.

Påtaleseksjonen er underlagt leder for FKE. Fra 1. september 2017 vil samtlige påtalejurister være underlagt en egen påtaleseksjon for hele Sør-Øst politidistrikt.

Påtaleseksjonen ved Telemark har 22 politiadvokater inkludert påtaleleder. Fire av politiadvokatene har kontorer på Notodden politistasjon, mens de resterende har kontorer på Grenland politistasjon i Skien. Påtaleseksjonen i Telemark har seks spesialister. De er underlagt påtaleleder, men er tilknyttet sine respektive team; organisert kriminalitet/grenseløs (2 politiadvokater), familievold og seksuelle overgrep (2 politiadvokater), og miljø og økoteamet (2 politiadvokater).

Straffesaksseksjonen er underlagt leder for FKE, men vil fra 1. september 2017 også være en del av felles påtaleseksjon for hele Sør-Øst politidistrikt. Seksjonen har 14,8 stillingshjemler inkludert leder. De ansatte har kontor i Skien (13,4 ansatte) og Notodden (1,4 ansatte) og er fordelt på stevnekontor, bøte-/domskontor, sakskontor, ansvar for koordinering av tilrettelagte avhør og alle barnevernsuttalelsene, samt kontering og attestasjon av straffesaksutgifter mm.

Rutiner for oppfølging og etterlevelse av de sentrale og landsdekkende prioriteringene

Rutiner, retningslinjer, regelendringer, direktiver, lokale rutiner med mer distribueres til påtalegruppen per e-post og gjennomgås på gruppens "fredagsmøte" (kontormøte hver fredag hvor alle som er på jobb møter). Påtaleleder lager referat fra fredagsmøtene som distribueres til alle på e-post. Dersom det kommer rutiner/skriv som angår etterforskning, distribueres dette ut til leder av FKE, alle driftsenhetslederne og/eller alle etterforskningslederne. Sentrale rutiner og retningslinjer finnes i PBS Web (felles datasystem). Påtalegruppen har også en

mappe på sitt fellesområde som heter "Rutiner og retningslinjer" hvor viktige dokumenter legges. I tillegg har spesialteamene egne områder hvor viktige føringer lagres og distribueres til jurister/etterforskere på e-post.

Det samme gjelder for rutiner for oppfølging, implementering og gjenfinning av direktiver fra Den høyere påtalemyndighet.

Resultater i PSV er jevnlig et tema på fredagsmøtene med juristene. Talluttrekk fra PAL for Strasak sendes jevnlig ut til juristene, herunder oversikt over prioriterte voldssaker, restanser over 3 eller 12 måneder osv. I tillegg har hver enkelt av juristene fått opplæring i å hente ut restanseoversikt hos etterforsker, jurist, samt saker som er påtaleavgjort, men ikke rettskraftig (A/B/D-lista i PAL for Strasak). Påtaleleder forsøker også å holde tett kontroll med porteføljene – herunder de eldste/mest alvorlig sakene, blant annet med konkrete frister til påtaleansvarlig i enkeltsaker.

Kompetanseplan og opplæringsplaner for jurister og etterforskere.

I Personelhåndboken til Telemark, kapittel 7.3, er kompetanse omhandlet. Dette ble utarbeidet og revidert i perioden 2013 til 2015. Grunnet omstillingen har det ikke blitt jobbet videre med dette i 2016 og 2017. Ved etablering av HR og HMS stab for hele Sør-Øst politidistrikt vil ansvaret for dette arbeidet ligge der. I tillegg er det utarbeidet en strategisk kompetanseplan som sier noe om verdier og visjoner knyttet til kompetanse, strategiske kompetanseområder samt kompetanseoverføring og utvikling. Denne er sist revidert i 2015 og har, grunnet omorganiseringen, ikke blitt videre revidert etter dette. Grunnet distriktets økonomiske situasjon har svært få studier, foruten etter- og videreutdanning på PHS, blitt prioritert.

Opplæringsplan for juristene er omtalt nedenfor under opplæringsplan for nyansatte.

Videre er det hver enkelt driftsenhet som har ansvaret for opplæringsplan for etterforskere, og det er stort sett etterforskningsleder som følger den enkelte opp.

Rutiner for oppfølging av riksadvokatens direktiver om at det skal utarbeides etterforskningsplaner i saker om voldtekt, seksuallovbrudd mot barn, vold i nære relasjoner og ved mistanke om drap.

Riksadvokatens direktiver har vært tema på flere fredagsmøter. Direktivene er distribuert til juristene og etterforskningslederne på e-post. Ulike eksempler/forslag til etterforskningsplan er sendt ut på e-post og lagt i vår fellesmappe "Rutiner og retningslinjer". Det er ikke utarbeidet en egen etterforskningsplan for Sør-Øst, da POD har varslet at det arbeides med en felles mal for hele politiet.

I større straffesaker som drapssaker, større narkotikasaker, saker vedrørende økonomisk kriminalitet med mer, brukes prosjektmodulen i Indicia. SO-teamet bruker egen mal i Indicia med hypotesesetting, etterforskningsordre fra saksansvarlig påtalejurist, beslutningslogg, aktiviteter med ansvarlige og frister. Prosjektet drives og følges opp av etterforskningsleder ved SO-teamet eller hovedetterforsker på sakene.

Dersom politijuristen vurderer saken slik at det ikke er nødvendig å opprette etterforskningsplan, skal beslutningen om dette føres som notat på saken i BL. Telemark har videre utarbeidet en egen instruks for behandling av "stor sak".

Rutiner og resultater for saksbehandling av saker med særskilte frister.

Voldssaker med frist (straffeloven (2005) §§ 272, 273 og 274 første ledd)

Telemark har ikke klart å overholde fristen på 90 dager for voldssaker med frist. Resultatet i 2015 var 110 dager og i 2016 125 dager. Resultatet pr. 1. april 2017 er 130 dager.

Det svake resultatet skyldes til dels at man i 2016 har nedarbeidet restansene og dette medfører at saksbehandlingstiden øker. Videre erkjennes at man ikke har hatt tilstrekkelig fokus på disse sakene og at man videre i 2017 vil følge disse bedre opp. Det gjelder et relativt lite antall saker (77 saker i 2016 og 14 saker pr. 1.4.17) og påtaleleder vil ha økt fokus på dette.

Saker med unge lovovertridere

Telemark har tilfredsstillende resultat hva gjelder saksbehandlingstiden i disse sakene. Resultatet i 2015 var 40 dager og i 2016 42 dager. Resultatet pr. 1. april 2017 er 30 dager.

Det er en jurist som har ansvaret for disse sakene.

Voldtektssakene

Sakene behandles av spesialist-juristene på SO-teamet, og her sendes også jevnlig ut lister/oversikter over sakene fordelt etter alder/alvorlighetsgrad.

Saksbehandlingstiden for seksuallovbrudd var i 2015 på 248 dager og 152 dager i 2016. Resultatet pr. 1. april 2017 er 180 dager.

Varetekt

Hver enkelt påtalejurist har ansvaret for at straffesaker der gjerningsperson er i varetekt prioriteres. Telemark har ikke egne lokale rutiner som beskriver dette, og fører ikke lokal statistikk over antall varetektsfengslinger.

Rutiner for håndtering av saker med tilrettelagte avhør og prioritering av saker med mishandling i nære relasjoner uten tilrettelagte avhør

Det er utarbeidet en lokal instruks for tilrettelagte avhør i Telemark.

Videre har de lokale retningslinjer for samarbeid med kommunenes barnevernstjenester og politiet i Telemark.

Saker med mishandling i nære relasjoner uten tilrettelagte avhør ble frem til mars 2017 behandlet av dedikerte jurister og i Grenland av egne etterforskere. Dette er nå fordelt til alle generalist-juristene. Det foreligger ikke egne rutiner for å håndtere disse sakene og porteføljestyringen gjøres av hver enkelt jurist og påtaleleder.

En redegjørelse for enhetens overholdelse av frister for begjæring og gjennomføring av tilrettelagte avhør.

Distriktet rapporterer månedlig til POD på gjennomførte tilrettelagte avhør. I mars 2017 gjennomførte Telemark syv tilrettelagte avhør. Alle var førstegangsavhør og fristen ble overholdt i samtlige saker. Dette var en måned med uvanlig få tilrettelagte avhør i Telemark. I januar ble det gjennomførte 24 tilrettelagte avhør (60 % måloppnåelse), og i februar 14 tilrettelagte avhør (82 % måloppnåelse).

Organiseringen av, status for implementering og erfaringer med Politiarbeid på stedet, samt rutiner for oppfølging og evaluering av Politiarbeid på stedet.

Status etter påske 2017 er at snart alle i Telemark har gjennomført kurset. De som ikke har gjennomført kurset vil gjøre dette før sommeren. Erfaringer viser at stort sett alle er positive til PPS, og at de som har vært gjennom kurset har begynt å bruke verktøyet de har fått utlevert.

Når det gjelder oppfølging og evaluering er Øvre Telemark godt i gang med tilbakemeldingsmøter. Tilbakemeldingen er at det fungerer bra, og folk der er positive. I Nedre Telemark er planen at tilbakemeldingsmøtene startes opp i uke 17.

Organiseringen og prioriteringen av arbeidet med menneskehandel og profesjonell menneskesmugling

Distriktet opplyser at det er fokus på saker som kan knyttes inn mot menneskehandel og menneskesmugling. Sentralt vil utnyttelse til arbeid (herunder tigging) og prostitusjon være det mest nærliggende. Kompetanse på området foreligger ved seksjonen for organisert kriminalitet. Denne seksjonen vil ha ansvar for etterforskningsledelse, metodebruk og de mistenkt/siktede. Lokal driftsenhet med støtte fra SO-seksjonen vil ha ansvar for de fornærmede, mens øvrige oppgaver som vitneavhør, analyse/kartlegging osv. fordeles på de avsatte etterforskerne i aktuelle sak.

Organiseringen og prioriteringen av politiets arbeid med arbeidsmarkeds kriminalitet.

Det er et nytt Akrim-senter under etablering i Tønsberg som skal dekke hele Sør-Øst politidistrikt. Dette ble politisk vedtatt i februar 2017 og er forventet opprettet innen utgangen av mai 2017.

Etter politisk vedtak om samarbeid mellom etatene om felles innsats mot arbeidslivskriminalitet i 2015, ble det formalisert et tverretattlig samarbeid i Buskerud, Vestfold og Telemark. De samarbeidende etater er Arbeidstilsynet, NAV, Skatteetaten, Skatteoppkreverne (SKO) og politiet. Fra politiets side har hvert av økoteamene i distriktet avgitt ½ stilling til samarbeidet. De 1 ½ stillingene har vært knyttet til arbeid i de fylkesvise beslutningsgruppene. Arbeidet har i det vesentlige bestått i etterretning og analysearbeid for å bidra til å velge ut "de riktige" objektene som samarbeidsprosjektet skal jobbe videre med. Det har etter hvert som samarbeidet har utviklet seg også vært et behov for at politiets utlendingsseksjoner har vært knyttet til beslutningsgruppene, særlig i forbindelse med planlegging av operative tiltak. Det har derfor siden mai 2016 vært utpekt en representant fra utlendingsseksjonene i Søndre Buskerud, Vestfold og Telemark som har deltatt på beslutningsgruppemøtene hver 3. uke. Disse har også deltatt aktivt i planlegging av felles aksjoner mv. I tillegg har politiets næringslivskontakt blitt knyttet til samarbeidsprosjektet på den forebyggende siden.

Aktiviteten i samarbeidsprosjektet har generert færre straffesaker enn forventet. Grunnen til dette er at det har vært fokus på å bruke virkemidler på tvers av funksjonsområde og etatsgrenser hvor målet har vært å velge tiltak og sanksjoner som gir raske resultater. Det er derfor de mest alvorlige og komplekse sakene som har blitt anmeldt. Også her er etterforskningen gjort med samarbeid mellom etatene. Totalt er det 9 slike saker under etterforskning som forventes påtaleavgjort i løpet av 2017.

Hatkriminalitet

Distriktet har hatt få saker i denne sakskategorien (4 saker i 2016). Sakene blir definert ved mottak og det er uvisst om saker "glipper" i denne sakskategorien, men undersøkelser tilsier ikke dette.

Enhetens henleggelsespraksis, herunder opplæringsplan for nyansatte, og kodebruk

Påtalegruppen har en egen opplæringsansvarlig for nyansatte jurister. Opplæringsansvarlig forestår opplæring i politiets datasystemer, herunder spesielt i straffesakssystemet BL. Opplæringen i BL består i den grunnleggende bruk av BL i straffesaksarbeidet, herunder bruk av henleggelseskoder. De mest brukte kodene gjennomgås i nøye.

Etter opplæring følger opplæringsansvarlig opp den nyansattes arbeid og gjennomgår dette, presenterer den nyansatte for retten og følger etter hvert opp den nyansattes arbeid i retten, og for øvrig veileder i det videre, daglige arbeidet. Her er også henleggelsespraksis og kodebruk et tema.

Opplæringsansvarlig er fysisk plassert i umiddelbar nærhet av den nyansatte for å sikre tett kommunikasjon og oppfølging.

Enhetens erfaringer med påstand om å idømme elektronisk kontroll (omvendt voldsalarm) ved kontaktforbud ved siden av eller istedenfor annen straff, jf. straffeloven § 57 og § 58.

Telemark har ikke hatt noen slike saker. Vi diskuterte dette under møte med ledelsen og det vil bli arbeidet med dette fremover. Vi viste til at Søndre Buskerud har hatt en slik sak og at man kan dra nytte av erfaringene derfra.

Enhetens erfaring og arbeid tilknyttet utvidelsen av virkeområdet for de strafferettslige særreaksjonene, jf. straffeloven § 62 (utilregnelige personer som begår lovbrudd av særlig samfunnsskadelig eller særlig plagsom art)

Distriktet har så langt begrenset erfaring med bruk av denne. Sammen med Grenland politistasjon, Sykehuset Telemark og Skien kommune er distriktet involvert i et prosjekt som gjelder oppfølging av psykisk syke personer som også begår alvorlig kriminalitet. Formålet med prosjektet er å etablere et godt samarbeid mht tiltak rundt enkeltpersoner for å følge opp disse på en bedre måte. Påtaleansvarlig jurist vil være medlem i ansvarsgruppa. Det gjennomføres også jevnlig samarbeidsmøter med psykiatrisk avdeling, STHF og kommunene generelt og i enkeltsaker.

Enhetens rutiner for bruk av målrettet etterforskning med sikte på inndragning av utbytte

Det største fokuset er i saker med økonomisk kriminalitet og organisert kriminalitet (herunder narkotikakriminalitet). Revisor kobles inn i sakene for å bistå med å hente ut informasjon samt å lage oppstillinger knyttet til økonomi.

Oppklaringsprosent i vinningssaker

Oppklaringsprosenten i vinningsaker var for 2015 23,2 % og 26,3 % i 2016. Resultatet pr. 1. april 2017 er 25,7 %.

Enhetens rutiner for håndtering av gjengangere

Distriktet har fokus på de 15-20 mest aktive gjengangerne gjennom prosjektet "Rødt kort". Det er satt av egne dedikerte etterforskere ved Grenland, samt egen jurist som følger opp disse personene. Det er god kontroll på disse når de løslates og de følges tett med en lav terskel for å pådømme nye forhold. Andelen under soning varierer mellom 40 og 70 %.

Enhetens erfaringer med bruk av alternative reaksjonsformer i forhold til barne- og ungdomskriminalitet (samfunnsstraff, ungdomsstraff, ungdomsoppfølging)

Telemark har gode erfaringer med bruk av alternative straffereaksjoner i saker der gjerningsperson er under 18. Ved siden av reaksjonene nevnt ovenfor brukes aller mest påtaleunntatelse på vilkår om gjennomføring av ruskontrakt/hasjavvenningskurs (særlige i små narkotikasaker). Politi og påtale er representert i koordineringsgruppa (KOG) sammen med Konfliktrådet, Friomsorgen, Barnevernet, og opplever å ha en god dialog i valg av reaksjonsmåte og oppfølging av disse ungdommene. Når det gjelder ungdomsstraff, har Telemark hatt få saker. Dette antas å skyldes at det er få saker som har vært vurdert som alvorlige nok og/eller egnet til straffereaksjonen.

GJENNOMGANG AV FREMLAGTE SAKER

1) Saker under etterforskning som gjelder overtredelse av straffeloven av 2005 §§ 272, 273 og 274 første ledd.

Formålet med gjennomgangen av disse sakene var å se om fremdriften var tilfredsstillende, både i og etter initialfasen. Vi gjennomgikk 31 saker. Det forelå gode etterforskningsplaner i 2 av sakene som var av et visst omfang.

Vårt inntrykk er at straksetterforskningen gjennomgående er meget god. Det gjøres relativt mye med en gang; mistenkte og fornærmede avhøres, vitner på stedet avhøres, det tas bilder og innhentes fritak med hensyn til taushetsplikten. Saken blir deretter naturlig liggende noe tid hos etterforsker i påvente av legeerklæring. Det vesentligste av sakene vi så på var ferdig etterforsket innen 60 dager. Deretter er vårt inntrykk at det stopper opp ved den påtalemessige behandlingen av saken, og fristen på 90 dager blir ikke overholdt.

Distriktet påtaleavgjorde 77 slike saker i 2016, og antall påtaleavgjorte saker pr. 1. april 2017 er 14. Dette er relativt sett få saker og vårt råd til påtaleleder er en enda tettere oppfølging av disse sakene gjennom JUS601, og omfordeling av saker dersom ansvarlig påtalejurist ikke har kapasitet til å ferdigstille saken innen fristen. De politidistriktene som klarer å overholde fristen i disse sakene oppgir meget tett oppfølging som suksesskriteriet. Det fremgår av JUS601 at distriktet har flere saker hvor fristen på 90 dager allerede er oversittet, hvorav enkelte til dels betydelig. Disse sakene må snarest ferdigstilles og påtaleavgjøres, noe vi har fått tilbakemelding om at det er blitt arbeidet med etter inspeksjonen.

Vi vil følge opp denne sakstypen og overholdelse av fristen ved neste inspeksjon.

2) Saker under etterforskning der det er tatt tilrettelagte avhør.

Formålet med gjennomgangen av disse sakene var at vi skulle se på kvaliteten på etterforskningsplanene og føring av saksbehandlingsloggen. Videre skulle vi se på hvorvidt

fristen for når avhør skal gjennomføres ble overholdt, og eventuelt årsaken dersom fristen ikke ble overholdt, samt oppfølging av saken etter initialfasen.

I disse sakene benytter distriktet prosjektmodulen i Indicia, og det utarbeides ikke etterforskningsplan eller saksbehandlingslogg, ut over det som føres i Indicia. Statsadvokatene har ikke tilgang til Indicia og heller ikke kunnskap om bruken av prosjektmodulen i Indicia. Dette medførte at vi måtte ha bistand fra politiet for å kunne gjennomgå disse sakene, noe som viste seg relativt tidkrevende. For oss var det vanskelig å få en rask oversikt over etterforskningsplan og saksbehandlingslogg. Etter en gjennomgang med påtaleleder Guro Siljan og driftsenhetsleder for FKE Skule Worpvik var vi enige om at slik sakene føres i prosjektmodulen i Indicia pr. i dag tilfredsstiller det ikke riksadvokatens krav til etterforskningsplan. Dette gjelder også krav til saksbehandlingsloggen. Vi besluttet på den bakgrunn at vi avsluttet gjennomgangen av denne kategorien saker, og at vi ville se nærmere på disse på et senere tidspunkt, jf. riksadvokatens brev av 7. april 2017 om tilsyn med og vurdering av politiets oppfølging av saker der det er gjennomført tilrettelagte avhør.

3) Kontroll av kvaliteten på "Politiarbeid på stedet".

Vi hadde her bedt om å få fremlagt påtaleavgjorte saker i perioden 1. januar – 1. april 2017 som gjaldt straffeloven § 181 (ordensforstyrrelser) og straffeloven § 231 (Narkotikalovbrudd).

Formålet med gjennomgangen av disse sakene var at vi ønsket å kontrollere kvaliteten på avhørene tatt på stedet, herunder om de som ble avhørt ble gjort kjent med rettighetene sine. Som det fremgår ovenfor har Telemark så vidt kommet i gang med den nye metoden "politiarbeid på stedet", slik at det var få avhør på lyd i de sakene vi gjennomgikk. Sakene inneholdt imidlertid avhør på stedet, men ikke på lyd. I noen av sakene var avhørene skrevet ned på et skjema hvor man krysset av for hvilke rettigheter vedkommende var gjort kjent med, og avhøret var vedtatt av den som ble avhørt. I andre tilfeller var avhøret tatt inn i politirapporten uten at det da var vedtatt av den som ble avhørt.

Vi gjennomgikk 25 saker som gjaldt ordenskriminalitet. I disse sakene så vi også på utforming av siktelsen og subsumsjonen, samt hvorvidt det forelå elementer av hatkriminalitet.

Ved denne gjennomgangen så vi at det var noe uriktig bruk av straffeloven § 181. Bestemmelsen har to ledd. Første ledd gjelder ordensforstyrrelser generelt, og andre ledd gjelder "den som i selvforskyldt rus forulemper eller volder fare for andre". I en del saker var det brukt andre ledd i lovgjengivelsen når gjerningsmannen var beruset, men kun beskrevet ordensforstyrrelser som hører under første ledd i gjerningsbeskrivelsen; altså at det ikke var beskrevet forulemping eller fare for andre i gjerningsbeskrivelsen. Det kan virke som om fokus i disse tilfellene var på gjerningspersonens beruselse, og ikke på hva vedkommende faktisk hadde gjort. Det må kontrolleres at vedkommende faktisk har gjort det som står i annet ledd dersom dette skal brukes. Første ledd er selvfølgelig anvendelig selv om vedkommende var beruset eller ruset.

Det er også en grensegang mot voldssaker. Ofte gjelder disse forholdene noe vold. Det må vurderes i hvert tilfelle om det ikke er mer riktig å opprette en sak for vold. Dette gjelder særlig der anmeldte og fornærmede er i familie. Da vil det generelt ikke være tilstrekkelig å avgjøre forholdet med forelegg for ordensforstyrrelse. Det har formodningen for seg at slik atferd ikke kun har skjedd ved en enkelt anledning, og det er naturlig å tenke familievold. I

slike saker bør det skrives anmeldelse, og fornærmede bør avhøres i ettertid – helst før anmeldte løslates fra arresten etter innbringelsen.

Det var ikke antydninger til hatkriminalitet i noen av sakene.

Vi gjennomgikk 55 saker som gjaldt narkotikaovertrедelse, hvorav 4 på lyd. I disse 4 sakene gjøres de avhørte kjent med rettighetene sine og formenes på en god måte. I sakene hvor det ikke er lyd, er gjengivelsen av avhøret korte, men dekker de objektive og subjektive forhold. I enkelte tilfeller blir gjerningspersonen ikke gjort kjent med rettighetene sine, men "tar på seg stoffet". I disse situasjonene kan det være greit å gjøre personen kjent med rettighetene før han fortsetter å snakke seg inn i saken.

4) Saker hvor det er gitt prosessøkonomisk påtaleunntak i medhold av straffeprosessloven § 70.

Bakgrunnen for å kontrollere disse sakene var at vi har blitt kjent med at det ved inspeksjon av andre politidistrikt har sett at lovendringen fra 2010, som ga siktede rett til å få prøvd skyldspørsmålet, bare i begrenset grad er gjennomført. Det var også et formål med gjennomgangen å kontrollere at disse avgjørelsene er i tråd med riksadvokatens rundskriv nr. 6/1989.

Under inspeksjonen gjennomgikk vi 45 saker i denne kategorien. I det alt vesentligste syntes avgjørelsene å være i samsvar med retningslinjene i riksadvokatens rundskriv. Vi så noen tilfeller hvor den var brukt etter soning av siste dom, samt enkelte tilfeller der påtaleunntaket skulle vært gitt etter straffeprosessloven § 69 og ikke § 70.

I det alt vesentligste av sakene var siktede underrettet om at han, dersom han mener han ikke er skyldig, kunne kreve at påtalemyndigheten bringer saken inn for retten, om ikke siktelsen frafalles og fristen for å fremsette slik begjæring. I omtrent 1/3 av sakene var malen for påtaleunntak i BL benyttet og det var skrevet siktelse. Det er ikke lenger krav om at det skrives siktelse i disse sakene, jf. riksadvokatens brev av 7. april 2017.

5) Alle saker som er henlagt i desember 2016, med unntak av 014 sakene (manglende opplysninger om gjerningsperson).

Formålet med gjennomgangen var å danne seg et bilde av henleggelsespraksis og bruk av henleggelseskoder/-grunnlag. Vi gjennomgikk 50 saker. Det tar tid å vurdere saker som er henlagt etter bevisets stilling, og vi har derfor ikke kunnet gå i dybden på samtlige av de fremlagte sakene som er henlagt på denne koden. Det er ingen vesentlige bemerkninger til valget av henleggelsesgrunnlag og distriktet synes å ha en korrekt bruk av henleggelseskodene/-grunnlagene. Det var ingen saker som var henlagt grunnet manglende påtalebegjæring, men vi så et par saker hvor straffeprosessloven § 62 annet ledd var benyttet på korrekt måte. Vi fant heller ikke eksempler på feil anvendelse av kode 022 (ikke rimelig grunn til å etterforske), som man erfaringsmessig har sett ved enkelte andre politidistrikt tidligere. Ved henleggelse av spesielle saker, som for eksempel voldtekt, ble det benyttet eget brev til partene og ikke standard underretningen fra STRASAK. Dette er positivt da man ved å gi en kort begrunnelse for det negative påtalevedtaket lettere kan skape forståelse for påtalevedtaket.

6) Saker som er henlagt med kode 065 (tvil om strafferettslig tilregnelighet).

Her ønsket vi særlig å undersøke om grunnlaget for bruken av 065 var i overensstemmelse med de krav som bør stilles. Ved bruk av 065 må det være klare holdepunkter for utilregnelighet. Hvis ikke må saken henlegges etter bevists stilling (kode 058) eller andre passende henleggingsgrunnlag. Siktete må som hovedregel være judisielt observert. Unntaksvis – og i klare tilfeller der siktete er på institusjon – kan det være tilstrekkelig med en prejudisiell erklæring fra politilegen eller tilsvarende erklæring fra den institusjonen som siktete er plassert. I disse sakene vil det også kunne foreligge rusproblematikk og dermed muligheter for rusutløste psykoser. Hvis psykosen er utløst av selvforskyldt rus vil den ikke være straffriende. I slike tilfeller må det foreligge judisiell observasjon. Judisielle erklæringer er ferskvare. Hvis erklæringen er mer enn et år gammel må det vurderes om det er behov for en ny erklæring, eventuell en tilleggserklæring fra de samme sakkyndige.

Vi gjennomgikk 35 saker. I kun 10 av saken var det dokumentasjon på at siktete med stor grad av sannsynlighet var utilregnelig. I resten av sakene forelå ikke tilstrekkelig informasjon om siktetes helsetilstand. Det var på bakgrunn av saksdokumentene ikke grunn til å hevde at det var feil at sakene ble henlagt, men de burde i stedet vært henlagt etter bevisets stilling. I flere av sakene så vi av straffutskriften at siktete var straffet for forhold begått både før og etter at andre saker var henlagt med kode 065. Dette er uheldig.

Med unntak av et grensetilfelle, var ingen av sakene i seg selv av en karakter som skulle kvalifisere til anvendelse av særreaksjon etter de gamle bestemmelsene. Vi fant imidlertid 5 kandidater som kunne kvalifisere til særreaksjon etter de nye bestemmelsene som gjelder de "plagsomme" utilregnelige som utfører handlinger av mindre alvorlighetsgrad. På oppsummeringsmøtet gjennomgikk vi vilkårene for å benytte de nye reglene og distriktet vil ha fokus på disse gjerningspersonene og forberede sakene i tråd med de nye reglene der det synes egnet.

Ved neste inspeksjon vil vi komme tilbake til disse sakene, samt foreta en ny kontroll for å se om grunnlaget for bruken av 065 er i overensstemmelse med de direktiver som er gitt ovenfor.

7) Alle dommer avsagt i 2016 som gjelder overtredelse av straffeloven av 2005 §§ 321 og 322 (Tyveri og grovt tyveri.)

Bakgrunnen for at vi ønsket å se på disse sakene var for å vurdere subsumsjonen i forhold til ny straffelov. Vi ønsket å se på hvorvidt forholdet korrekt var tiltalt som grovt eller ikke, hvorvidt man har tatt høyde for at gjerningsmannen etter ny lov må ha forsett i forhold til verdien, samt i hvilken grad straffeloven (2005) § 268 (uberettiget inntrengen) og § 351 (skadeverk) ble brukt i konkurrans ved innbrudd.

Under inspeksjon ble det gjennomgått 25 dommer fra 2016, som gjaldt tyverier, simple og grove, i forhold til straffeloven (1902) §§ 257-258, og straffeloven (2005) §§ 321-322.

Etter gjennomgangen av dommene fant man at subsumsjoner, uten unntak, var riktige, både for 1902 og 2005 loven. Videre var aktors straffepåstander for retten i tråd med utmålingspraksis for tyverier, slik denne er utmeislet etter 1902-loven.

STATISTIKKANALYSE

Politiet har etter hvert fått gode rutiner – og verktøy – for kontroll og oppfølging av saksbehandlingstid, oppklaringsprosent, restanseutvikling osv. Behovet for oppfølging her er derfor mindre og vi hadde derfor hovedfokus på kvalitetskontroll av straffesaksbehandlingen, jf. ovenfor.

Forut for inspeksjonen mottok vi et ferdig utfylt skjema med lokal statistikk som forespurt i brev av 24. mars 2017. Skjemaet følger denne rapporten som eget vedlegg. Tallene som er presentert er pr. 1. april 2017 og sammenligningsgrunnlaget er de to foregående årene.

Kriminalitetsutviklingen

Antall anmeldte vinningsforbrytelser går ned, samtidig som økonomisakene har en sterk økning. Sistnevnte skyldes trolig at bedragerisakene nå er registrert under kategorien økonomisaker. Nedgangen i vinningsforbrytelser er i samsvar med tendensen i resten av landet. Økningen i saker som gjelder seksuallovbrudd er i samsvar med økningen generelt i landet og skyldes i det vesentligste store nettovergrepssaker.

Restanser

Ved begynnelsen av året 2016 hadde distriktet 2875 saker eldre enn 3 måneder, hvorav 726 saker var eldre enn 12 måneder. Ved årsskifte var restansene betydelig nedarbeidet og i begynnelsen av april 2017 var antall saker eldre enn 3 måneder 1569, hvorav 392 saker var eldre enn 12 måneder. Gamle Telemark politidistrikt har over flere år slitt med store restanser. De har nå, som en del av Sør-Øst politidistrikt fått hjelp til nedarbeidelse av en del av disse restansene, samtidig som de det siste året har satt i verk egne tiltak. Det har vært satt av penger til å arbeide overtid, samt at det har vært økt fokus på porteføljestyring. Videre har distriktet hatt meget høy turnover på påtalejuristene, og det er nå innført en ordning med at nyansatte får en egen opplæringsansvarlig, jf. det som er beskrevet ovenfor om denne ordningen. De nye politijuristene har ikke egen portefølje, men deltar i en "hurtigturnus". Det vil si at de aktorerer mange små saker etter kort tids ansettelse. De følges opp av en erfaren politiadvokat og får på denne måten opparbeidet seg god erfaring i å gå i retten. Videre er det opprettet et eget jourkontor hvor juristen sitter fast sammen med etterforskningsleder. Disse tiltakene har gjort at distriktet har klart å nedarbeide restansene, samtidig som de håndterer de nye sakene.

Dette er meget godt jobbet og vi gleder oss til å se den videre utviklingen ved neste inspeksjon.

OPPSUMMERING:

Det bemerkes innledningsvis at inspeksjonen, slik den er gjennomført i år, representerer noe nytt fra vår side. Bestillingsbrevet av 24. mars 2017 var omfattende i forhold til tidligere inspeksjoner ved distriktet.

Ledelsen har satt i verk og lagt ned betydelig arbeid med å forberede inspeksjonen og jeg finner grunn til å bemerke at arbeidet har vært svært tilfredsstillende. Vi ble tatt meget godt i mot av ledelsen ved det innledende møte. Vi fikk en god og informativ presentasjon av distriktet. Distriktet har, som nevnt ovenfor, foretatt en meget god jobb hva gjelder nedarbeidelse av restanser. Vi møter videre en ledelse med fokus på etterforskning. Det kan

blant annet vise til at distriktet prioriterer å ha etterforskningsleder på vakt på dagtid lørdag og søndag.

Retts- og påtaleenheten har hatt betydelig sykefravær den siste tiden. 25 % av påtalejuristene har vært sykemeldt. Man har nå ansatt 4 nye politiadvokater og vi legger til grunn at det vil gjøre at arbeidsbelastningen blir noe bedret.

Som ny embetsleder og ukjent med Telemark politidistrikt har det vært lærerikt og hyggelig å bli kjent med distriktet. Vi ser frem til neste inspeksjon og ønsker lykke til i det videre arbeidet.

Vestfold og Telemark statsadvokatembeter

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Anne M. Katteland', is written over the printed name and title.

Anne M Katteland
Embetsleder

VESTFOLD OG TELEMARK STATSADVOKATEMBETER

SKJEMA FOR INNHENTING AV OPPLYSNINGER FORUT FOR INSPEKSJON

INSPEKSJON VED SØR-ØST POLITIDISTRIKT AV RETTS OG PÅTALEENHETEN
TELEMARK– 2017

1. Lokal statistikk

	2015	2016	pr. 1. april 2017
Behandlingen av "egne" saker:			
Antall hovedforhandlinger	639*	582*	121
Rettsdager i "egne" saker:			
- Hovedforhandlinger			121
- Fengslingsmøter			46
- Dommeravhør/tilrettelagte avhør			50
- Andre rettsmøter ¹			41
- Totalt antall rettsdager ²		663	258
Fengslinger (inkl. kontorforretninger)³			
- Førstegangsfengslinger	179	124	
- Forlengelser			
Tilståelsesdommer:			
Antall	351**	441**	102**
Oppnevningssaker:			
- Antall oppnevningssaker			
- Antall rettsdager			

*antall berammede saker i 2015 og 2016

** bare i Grenland

Innføring av rapportering av antall rettsdager er innført i januar 2017, fullstendige tall foreligger derfor ikke for 2015 og 2016. Rapporteringsskjemaet for juristene i Sør-Øst for 2017 samsvarer ikke helt med punktene ovenfor – derfor foreligger ikke fullstendige tall for 2017.

¹ Andre rettsmøter inkluderer tilståelsessaker, bevisopptak, rettslige avhør, domsavsigelser og andre rettsmøter hvor påtalemyndigheten møter

² Oppgis i hele dager, uavhengig av varigheten på rettsmøtet

³ Hvor flere fengsles i samme sak, telles én sak for hver siktet

